

TSMH
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 9381
Tarih : 05.12.2024

10/2156

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5 Aralık 1934 tarihinde Türkiye’de kadınların siyasal haklarını kazanmasının 90. yıldönümü bağlamında kadınların siyasal temsiliyetinin hala eşitlikten çok uzak olmasının sebeplerinin araştırılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında önemli bir gösterge olan kadınların siyasal temsil oranının artırılması, bu bağlamda eşit temsiliyet ilkesi ve eş başkanlık sisteminin katkılarının yerinde incelenmesi, destekleyici yeni politikaların araştırılıp geliştirilmesi ve kayyım uygulamalarının kadınların siyasal temsiline etkisinin araştırılması amacıyla Anayasa’nın 98., İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz.

05.12.2024

Gülüstan Kılıç Koçyiğit

Kars Milletvekili

DEM Parti Grup Başkanvekili

ÖZET GEREKÇE

Bu topraklarda kadınların siyasal temsiliyeti, yalnızca tarihsel bir sorun değil, aynı zamanda kronikleşmiş bir eşitsizlik meselesidir. Cumhuriyetin erken dönemlerinde kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındığı anlatısı sıkça dile getirilse de, bu hak aslında kadınların eşitlik, özgürlük ve adalet mücadelesi ile elde edilmiş önemli bir kazanımdır.

Kadınların siyasal temsiline eşitlenememesi, yalnızca yasal düzenlemelerle sınırlı kalmayan, toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen daha geniş bir perspektifin ve anaakımlaştırma politikalarının gerekliliğini ortaya koymuştur. 1930 ve 1934'te kazanılan yasal haklar, kadınların temsiliyetini arttırmaya yönelik bir başlangıç olmuş, fakat bu başlangıç, kadınların siyasette daha fazla yer alabilmesi için yetersiz kalmıştır. Kadınların siyasal ve toplumsal alanın her kademesinde eşit bir şekilde temsili sağlanmadan toplumsal eşitlik de sağlanamayacaktır.

Türkiye'de kadınların siyasette daha fazla yer alabilmesi için sadece yasal düzenlemeler değil, toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen politikalar ve toplumsal yapıyı dönüştüren yapısal değişiklikler gerekmektedir. Bunlar, kadınların karar alma süreçlerine eşit katılım sağlamalarını ve siyasal temsilin artmasıyla cinsiyet eşitsizliğinin azaltılmasını mümkün kılacaktır. Kadınların siyasal alanda daha güçlü bir temsiliyeti, yalnızca kadınlar için değil, tüm toplumsal kesimler için daha eşit, adil ve barışçıl bir toplumun inşa edilmesini sağlayacaktır.

GEREKÇE

Türkiye'de kadınlar, seçme ve seçilme hakkını, yerel seçimler için 1930, genel seçimler için ise 1934 yılında kazanmıştır. Bu tarihten itibaren kadınlar, parlamentoya ve belediye meclislerine girmeye başlamış; 1935'te yapılan genel seçimlerde 17 kadın milletvekili Meclis'e girmiştir. Ancak, kadın milletvekili oranları umulduğu gibi zaman içinde artmamış, hatta bir dönem istikrarlı bir şekilde düşmüş ve 2007 yılına kadar yüzde 4,5 civarında kalmıştır. Kadın temsil oranı 2007'de yüzde 9,1; 2011'de yüzde 14,3; 7 Haziran 2015'te yüzde 17,6; 1 Kasım 2015'te yüzde 14,7; 2018'de yüzde 17,1 iken, 28. Dönem'de yüzde 20,1'e çıkmıştır. Ancak bu artışlar hala yeterli düzeyde değildir.

2004, 2009, 2014 ve 2019 yerel seçimlerinde, kadın temsili sorununun devam ettiği açıkça görülmektedir. Kadın temsil oranı, her dört seçimde de yüzde 10'un üzerine çıkamamıştır. Bu veriler, yerel siyasette kadın temsiliyetinin hala yetersiz olduğunu ve bu sorunun sadece siyasi değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyolojik boyutlarının da göz önünde bulundurulması gerektiğini ortaya koymaktadır.

2014 yılında yerel seçimlere eş başkanlık sistemiyle giren partimiz, kazandığı belediyelerde kadınların her kademede eşit katılımıyla yönetim ve karar mekanizmalarında yer almasını sağlamıştır. Eş başkanlık, yalnızca siyasi temsiliyetin artmasını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği, adalet ve barış için de önemli bir adım olmuştur. Kadın dostu, çocuk dostu, engelli dostu şehirler, Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Gözetken Bütçeleme gibi uygulamalar ve politikalar bu sistemle desteklenmiş ve yerel yönetimlerin hizmet sunduğu tüm alanlarda toplumsal eşitliği teşvik edilmiştir.

Partimizin esas aldığı eşit temsiliyet ilkesi, bu süreçte kritik bir rol oynamaktadır. Eş başkanlık sistemi gibi uygulamalar, bu ilkeleri somutlaştırarak kadınların siyasetteki rolünü güçlendirmekte, toplumsal eşitlik için önemli adımlar atılmasına olanak tanımaktadır. Eş başkanlık, sadece kadınların siyasete katılımını arttırmakla kalmaz, aynı zamanda karar alma süreçlerinin daha demokratik ve eşitlikçi bir biçimde işlenmesini sağlar. Bu sistemle kadınlar, yönetim ve karar mekanizmalarındaki eşit paya sahip olurken, toplumsal yapının dönüşmesine de katkıda bulunmaktadır.

Sonuç olarak, 5 Aralık 1934'ün kadınların siyasal temsiliyeti adına tarihi bir adım olduğu açıktır, ancak kadınların siyasal alandaki eşit temsiliyeti ancak toplumsal yapıyı dönüştüren ve eşit temsiliyet ilkesini içeren politikalarla mümkün olacaktır. Bunun yanında, 90 yıl sonra bile bugün, kayyım uygulamalarıyla kadınların siyasal temsili baltalanmakta, seçme ve seçilme hakları gasp edilmektedir. Kayyım uygulamaları doğrudan eş başkanlık ile yönetilen, kadınların siyasal ve toplumsal katılımını güçlendiren belediyeleri hedef almaktadır. Kadınların siyasal katılımı, yalnızca kadınların değil, tüm toplumsal kesimlerin demokratik temsiliyeti için vazgeçilmezdir. Aynı şekilde halkın iradesine saygı duyulması da demokrasinin gereğidir. Şüphesiz, demokratikleşme ve

toplumsal cinsiyet eşitliği birbirini besleyen unsurlardır ve anti-demokratik uygulamalar da aynı şekilde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması önünde engeldir. Kayyım uygulamaları ve seğilmişlerin hukuksuzca tutuklanması, bu temel hakların gasp edilmesine yol ağarak toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yolunda büyük bir engel teşkil etmektedir. Bu durum, eşit temsiliyet ilkesinin ve kadınların siyasal katılımının önündeki en büyük engellerden biri olmaya devam etmektedir.